

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

55. An in aliquo casu vir Nobilis possit sine peccato acceptare duellum? Ex
p. 5. tract. 14. & Misc. 2. res. 99.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

Disfringe enslem, tecum enim pugnare volo. Sed non gravabor hic apponere casum, de quo olim interrogatus fui. Quidam offensus ab N. illum provocavit ad duellum, certo in loco, &c. non tamen habebat animum pugnandi, & certò sciebat pugnam non sequituram, amici enim utriusque hoc impedissent, sed hoc efficiebat ad satisfaciendum honori læso. Respondi tunc supradictum non incurrisse in excommunicationem; & ita docet in strictiori casu Filliuc.

RESOL. LIV.

Virum duellatores, oblato, & acceptato duello incidant in excommunicationem; si pugna postea non sit secuta? Ex part. 5. tract. 14. & Misc. 2. Resol. 102.

§. 1. **F**requentissimus est casus, & ad illum affirmativè respondet Filliucius tom. 2. tract. 29. cap. 8. num. 170. usque ad num. 176. ubi conatur ex multis rationibus hanc sententiam firmare, & ita ait esse praxim sacræ Penitentiariæ, & stylum Curiae Romanæ. Vide Bonacinum de censuris, disp. 2. quest. 6. punct. 1. num. 41. ubi tenet prædictos incurrere penas Bullæ Gregorij XIII. Vide etiam Peregrinum tract. de duello, §. 4. num. 4. & 7. in fine, & §. 41. per totam, cum Luca Florono tractat. de duello, cap. 1. §. 1. num. 3. & cap. 3. §. 1. num. 14.

2. His tamen non obstantibus Hurtadus de Mendoza in 2. 2. disp. 170. sect. 21. §. 190. firmat duellatores non incurrere penas Bullæ Gregorij XIII. oblato duello, & acceptato, si pugna non committatur. Et hoc etiam esse verum in terminis Bullæ Clementis VIII. probat postea in §. 196. ubi sic ait. De ipsis duellatoribus oritur gravior controversia, ut non ipsi contrahant has penas duello oblato, & acceptato, quamvis pugna non fuerit commissa. Et respondeo pugna non commissa re ipsa, & de facto, duellatores minime esse excommunicatos, quia Gregorius XIII. eos non comprehendit nisi pugna secuta. Sed Clemens VIII. in hac re nihil innovat: ergo. Minorem jam probō de provocato, ait enim §. 1. ex conditio ad generale certamen descendat, aut ad illud provocet. Itaque provocatus præstringitur lege, si descendat: descendere autem plus est, quam accipere duellum, est enim perinde apud Latinos in arenam descendere, ac pugnare: provocare enim in arenam, est provocare ad pugnam, accipitur enim locus pro actione in eo exercenda. Unde gladiatores appellabatur Arenarii, quia pugnabant in circo arena conspersa. Cum igitur Pontifex agens de provocato requirat descensum in arenam, in sensu dicto est accipiendus in lege penali, neque alibi iterum agit de provocato, pugna non sequitur. Secundò probatur in provocatore, nullibi enim conjungitur duellatori provocanti excommunicatio, pugna non sequitur. Imò quoties duellatorum meminit Clemens, ait, Duellum ex composito ineuntes, ut constat ex §. 7. ubi ipse addit excommunicationem de novo. Ex quo §. explicanda est tota Bulla, ob quod quando §. 5. dixit ad singulare certamen descendat, aut ad illud provocet, intelligitur juxta §. 7. ubi suam de novo adjicit censuram, nempe provocet existens in arena, iniensque certamen; pugnantes enim tam provocatorem, quam provocatum excommunicat, ad quod usus est illa distinctio inter defendentem, & provocantem, id est inter pro-

vocatum, & provocatorem, neque enim provocatio passiva aliquem excusat ab excommunicatione, quamvis aliquam excusationem videtur habere, quam non habet provocator. Denique quando passiva infligitur propter delictum, non contrahitur delicto non consummato, nisi exprimat à Legislatore, qui enim imperat homicidium, irregularis est, si homicidium sequatur, non secus: sed excommunicatio hæc determinatur propter monomachiam, & in ipsis monomachis non explicatur ejus vis, monomachia etiam non secuta: ergo non contrahitur excommunicatio, nisi monomachia secuta. Ita Hurtadus ubi supra, qui per alios (§. 5. subseq. usque ad 201. respondet ad omnia argumenta Filliucij, & aliorum, & ad stylum Curiae dicit, quod facit legem, quando habet aut formale, aut virtuale præceptum Pontificis, non verò quando illud non habet. De præcepto autem in hoc casu nihil nobis constat, nec verò est insuetum iudicibus pauca negotia respicere. Ergo, &c. Verum an supradicta sententia sit probabilis, aliis judicandam relinquo, mihi enim magnam vim affert, et si vera esset praxis sacræ Penitentiariæ, & stylus Curiae Romanæ.

RESOL. LV.

An in aliquo casu vir Nobilis possit sine peccato acceptare duellum? Ex p. 5. tract. 14. & Misc. 2. Resol. 99.

§. 1. **C**asum excogitavit, qui facile potest evenire in praxim, doctus Hurt. de Mend. in 2. 2. tom. 2. disp. 170. sect. 13. §. 106. ubi sic ait: Pone hominem nobilem ab alio provocari ad duellum, qui si illud recuset, non censetur illud recusasse propter legem Dei, sed propter timiditatem, quia non bene audit de observatione legis, quia se facile projicit in alia peccata, vel certè alia ex causa censetur timidus, & ab aliis despicietur, apud quos semper erit inglorius, ex quo non levia damna & incommoda sequerentur. Est igitur, quæstio, utrum in hoc casu possit provocatus exire in locum conditum, non cum absoluta voluntate pugnandi, sed cum conditionata, si à provocatore prius petatur injustè: Provocati autem absoluta voluntas est tueri opinionem viri fortis & depellere infamiam timiditatis, quæ objecta per se sunt honesta & necessaria viro nobili ad degendam vitam decore inter suos, præcipue militi, qui ab exercitu censetur esse gallina, & non vir; media autem, quæ elegit ad hunc finem, sunt indifferentia ad bonum & malum; nempe; egredi in agrum, & in eo inambulare, quæ media honestantur ab eo fine. Hæc absolute vult provocatus. Pugnare autem non vult, sed si ab alio petatur injustè, vult sub ea conditione se inculpate tueri armis, si alia ratione commodè non possit. In hac occasione videtur provocatus minime peccare, neque acceptare duellum, quia acceptatio duelli est voluntas deliberata, seu absoluta, quæ iste homo caret. Item omnia, quæ vult absolute, sunt licita ex se, finis item amatur licite, quia nihil mali eligitur, neque ex parte finis, neque ex parte mediorum, quia hæc sunt egressus in agrum, & in illo inambulare: quæ autem amantur conditionate, sunt etiam honesta, amat enim sub conditione defensionem inculpata per eadem aggressoris injuri, quando fit medium unicuique ad propulsandam violentiam injustam. Solùm potest esse difficultas, quia provocatus videtur esse provocatori causa ruinæ, quia cum provocatum viderit in agro, illum aggredietur injustè, quod non faceret provocato non comparente. Respondeo me non esse causam per se illius ruinæ, quæ per se oritur à sola malitia provocantis. Provocatus enim

Sup. hoc in Res. seq. & in alio §. ejus not. 2.

D non.

non vult nisi ostendere se non esse timidum, neque facit, nisi inambulare per agrum, quæ per se non habent connexionem cum alterius ruina, nisi per accideñs ex sola illius malitia. At nullus tenetur cum gravi & proportionato incommodo abstinere ab actionibus bonis, & indifferentibus, quamvis illis alius sit per accideñs abusus ad suam ruinam, ut constat exemplo feminae se moderatè comentis; sed in hoc casu non potest provocatus eas actiones præterire absque gravi incommodo, ergo non peccat eas exercens, quia neque ex parte illius est voluntas pugnandi, aut aggrediendi provocatorem, sed se præcisè defendendi.

2. Dices ab omnibus negari licitum esse acceptare duellum, tum quia est intrinsecè malum, & prohibitum lege Ecclesiastica, tum quia in illo uterque est aggressor; sed provocatus acceptaret duellum, quia sciens sequendam esse pugnam ex suis actionibus, illa eligens, vult moraliter pugnam. Concedo majorem propter ejus probationes, & nego minorem. Ad ejus probationem respondeo, pugnam sequi per accideñs ex illis actionibus propter solam malitiam provocatoris; qui autem vult causam, ex qua per se & infallibiliter sequitur effectus, vult virtualiter & moraliter effectum ipsum; qui autem vult aliquid quod non est causa effectus, non vult effectum: talis est provocatus in hac occasione. Teneretur autem lege charitatis ab his actionibus abstinere, quando sine gravi, & proportionato damno potest, secus verò si non potest.

3. Dices secundò hunc casum esse chimericum, quia impossibile est ut aliquis verum honorem amittat quod non egrediatur in locum conductum à provocatore, quia apud viros prudentes & Christianos nullus potest malè opinari de alio, quod non egrediatur, ob quod nullus potest acceptare duellum. Respondeo acceptationem duelli esse intrinsecè malam, ob quod propter nulla commoda temporalia est admittenda. Hæc autem non est acceptatio duelli, sed quædam actiones honestæ, & indifferentes per se utiles, & unicè necessariæ ad depellendam infamiam timiditatis, à quibus abstinere non tenetur cum tam gravi incommodo, quamvis provocator illis sit per accideñs abusus. Item dico quod sæpius dixi, eas actiones esse illicitas, quoties provocatus potest per aliud medium depellere infamiam timiditatis: ut si vir sit notæ fortitudinis, aut pietatis, aut si per virum Principem possit pacem componere. At verò si censetur in aliis occasionibus esse violator legis Dei, nec nota est ejus fortitudo, neque aliæ personæ accurrunt, quæ cum ejus honore ea de re tractent, jam est in tantas angustias conjectus, ut non possit abigere infamiam timiditatis, nisi egrediendo in agrum. Hæc omnia Hurtadus ubi supra, qui per alios §§. subsequentes, usque ad 115. conatur hanc sententiam mordicus probare; verum in fine asserit hanc sententiam esse speculative probabilem, practicè autem esse valde difficilem, & tu ne deseras omnino communem sententiam, quam sequitur Hurtadus de charitate dist. 9. diff. 26.

RESOL. LVI.

An liceat in aliquo casu acceptare duellum? Ex p. 10. tract. 12. & Misc. 2. Resol. 54. aliàs 53.

Sup. hoc in
ref. præte-
rita.

§. 1. AD hanc difficultatem sic respondet Petrus Marchant. in *Tribunali Sacram. tom. 2. tr. 6. titulo 3. quest. 15. resol. 2.* Non licet ulli, multo minus Duellum inire quacumque causa etiam honoris, nisi in casu in quo liceret Aggressorem injustum occi-

dere, & seipsum vitæ discrimini exponere. Ratio est: non enim potest quis se certo discrimini hominem occidendi exponere, &c. Dixi (nisi in eo casu quo liceret Aggressorem occidere, & seipsum vitæ discrimini exponere.) Pro quo nota, verum honorem præponi bonis temporalibus, & æquari vitæ: Ideo in casu quo liceret Aggressorem invadentem bona temporalia gravis momenti cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere, in eodem casu liceret honorem verum per Duellum tueri: Si ergo occurrat casus in Duelli præsentatione, quo, si illud non accepto, Officium, Militiam aut Gradum ob infamiam delectere debeo cum gravissimo detrimento meo, vel Familia. Tunc crederem licere Duellum inire. Ratio est quia talis acceptatio non est nisi justa defensione contra realem Aggressorem, qui de facto moraliter meum honorem, Officium, gradum aggreditur, ut mihi illa violenter eripiat, quæ jure naturæ eadem vi defendere possum, & debeo, cum absque horum amissione retrocedere nequeam. Hunc solum liciti Duelli casum mihi possum imaginari possibilem, sitamen revera omnia quæ supra ponuntur, actualiter in casu reperiantur. Hæc omnia Marchant. quæ secundum ejus mentem dicta esse volo. Et de hac questione alibi alia à nobis etiam dicta sunt.

RESOL. LVII.

An provocantes ad duellum teneantur à domo non exire, dum non componitur pax?

Et quam voluntate debeat provocatus à domo in publicum exire? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Resol. 15.

§. 1. CASUS est practicabilis; Pro cujus decisione suppono me non teneri omittere actiones, quas sine gravi, & proportionato damno præterire non possum, licet ex eis alius vicio sit accepturus occasionem ruinæ propriæ. Hoc supposito respondeo ad dubium propositum, provocatum non teneri se domi continere, quando sine gravi, & proportionato damno id efficere non possit: nam in tali casu potest licitè in publicum exire. Ita Banez in 2. 2. quest. 64. art. 7. dub. 3. in fine, & Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 39. num. 11.* In quibus vero casibus inclusio intra domum erit maxime incommoda provocato, explanat Hurtadus de Mendoza in 2. 2. dist. 170. s. 1. 2. §. 96. & 97. ubi in fine docet hoc licitum esse, quoties provocatus non potest honestè se domi continere, quia prudens quisque censet id oriri non à ratione, sed à timiditate, quæ omnia licita esse probat in illis casibus, in quibus provocatus certo scit inimicum esse in loco, per quem ipse est iturus, vel etiam quando faciendum est iter per locum conductum, ubi provocator expectat armatus. In his autem casibus, in quibus licitum est provocato exire ad sua negotia peragenda cum periculo pugnandi, potest & debet ire bene armatus, non secus ac si ipse esset pugnaturus. Se enim armare non est peccatum, ea autem in occasione prudentis est timere pejora, & se ad illa comparare. Nec potest provocator inde scandalum pati, quia cum ipse alium provocatione coegerit, ut se armeret, alioquin apud omnes erit imprudens, cur exanderet provocatorem, aut cur inde ansam arripit pugnandi?

2. Sed quam voluntate debeat provocatus à domo in publicum exire? Respondeo non voluntate absoluta pugnandi, sed conditionata, qua provocatus decernit pugnare, si à provocatore cogatur, nec possit se aliter honestè tueri: & ratio est, quia hæc voluntas non est mala, est enim de objecto bono, quia quando non potest periculum aliter effugere, quam dimittendo